

לייזיק

לישועתך פי קיוויתי

פרשה: וארא

אריק: כד טבת תשע"ד

3 < אלון שזוי < אלוני נשא הרז נחמ פרוחן חי-שופ 3"3 < גיליון 3

נראה שהעניין טמון בפרשיה שהתורה "שוללת" לפני הפעם השלישית. פרשיה זו היא פרשיה של שושלת השבטים, והיא עצמה לא ברורה במיקומה - מה היא עושה כאן בין דיבורי ה' למשה. אם כן, יבוא התמוה ויסביר את התמוה. והנה היא: (מומלץ לקרוא את כולה במקור)

אֵלֶּה רְאִישֵׁי בֵּית אֲבֹתֶם בְּנֵי רְאוּבֵן בְּכוֹר יִשְׂרָאֵל חֲנוּךְ וּפְלוּזָא... וּבְנֵי שִׁמְעוֹן יִמּוּאֵל ... וּבְנֵי קָהָת עֲמָרָם... וְיִקָּח עֲמָרָם אֶת יוֹכָבֵד דָּדָתוֹ לֹו לְאִשָּׁה וַתֵּלֶד לוֹ אֶת אֶהֱרֹן וְאֶת מֹשֶׁה וּשְׁנֵי חַיֵּי עֲמָרָם שִׁבְעָה וּשְׁלֹשִׁים וּמֵאֵת שָׁנָה: הוּא אֶהֱרֹן וּמֹשֶׁה אֲשֶׁר אָמַר ה' לָהֶם הוֹצִיאוּ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם עַל צְבָאֲתָם: הֵם הַמְדַבְּרִים אֶל פְּרַעֲה מֶלֶךְ מִצְרַיִם לְהוֹצִיא אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם הוּא מֹשֶׁה וְאֶהֱרֹן: ("ד-ט)

פרשיה פשוטה זאת, לכאורה, יוצרת כאן כנראה תיקון מיוחד. הפרשיה מיוחדת בכך שהיא מספרת לראשונה את המשפחולוגיה של משה ואהרן.

נלך לרגע צעד אחורה: בפרשה הקודמת משה נולד מתוך אנונימיות. ידוע שכל המעורבים בלידת משה מוסתרים, כתובים ללא שמותם: "בת לוי", "איש מבית לוי", "ותלד בן ותר אֹתוֹ כי טוב", "ותתצב אֹתוֹ מרחוק", "ותלד העלמה", "בת פרעה"...

כך נולד לו סוד במצרים. גם מפנינו, הלומדים, מוסתרים שמות ההורים, מי האחות המדוברת, מיהו הנולד - הוריו עצמם לא נתנו לו שם בתורה, מיהי הבת של המלך. פרשיה שאינה רשומה במשרד הפנים של מצרים. ובלתי תפיסה גם ללומדיה. היא פנימית ומוסוות כמו, להבדיל, בסרט פעולה בו המצלמה ממוקדת רק בידיים העושות, ודמויות עלומות מזיזות תרחישים. מתמונה זו נמשה בסופו של דבר שם: משה. כך משה נולד. זוהי לידה הקודמת לזהויות (פג לפי חז"ל), מתרחשת בקו-התפר שבין המציאויות הברורות, באזור הדמדומים של התיוגים החזקים של ההיסטוריה.

ארבע פעמים, בתחילת הפרשה פונה הקב"ה למשה ואהרן ושולחם אל פרעה להוציא את העם, ומשהו לא עובד.

פעמים אלו הם בנוסף למערכה הראשונה הלא מוצלחת בפרשה הקודמת, שרק החמירה את מצב העם.

מצרים הולכת ומתרחקת ממשה:

בפניה הראשונה מתוך הארבע, משה עוד הולך ומנסה, ומדבר אל העם, "וידבר משה כן אל בני ישראל ולא שמעו אל משה מקצר רוח ומעבדה קשה" (ו,ט) ולכן לא אתמקד בה.

שלושת הפעמים הבאות בהן הקב"ה שולח את משה הן התמוהות יותר, מכיוון שבין הפעמים הללו משה אפילו לא יורד אל פרעה. אין שום ניסיון ישום של השליחות בשטח, ולכן גם אין כישלון המצריך שיחה נוספת. הקב"ה פונה אל משה, שלוש פעמים, שלוש פעמים, שלוש פעמים! אותה פניה, הכל מהתחלה, כאילו לא נשלח משה מעולם למצרים. התוכן אותו תוכן, גם טענת משה חוזרת על עצמה, אותה טענת גמגום, וכל זאת בלי ניסיון הוצאה נוסף. משהו תקוע, עד שנראה שהתורה עצמה מגמגמת, או הקב"ה כביכול. ואלו הפסוקים (פרק ו):

וידבר ה' אל מֹשֶׁה לאמר: בא דַּבֵּר אֶל פְּרַעֲה מֶלֶךְ מִצְרַיִם וְיִשְׁלַח אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ: וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה לִפְנֵי ה' לאמר הֲן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא שָׁמְעוּ אֵלַי וְאִיךָ יִשְׁמְעֵנִי פְּרַעֲה וְאֵנִי עֶרְל שְׁפָתַיִם. (י-יב)

אין תנועה... פסוק לאחר מכון:

וידבר ה' אל משה ואל אהרן ויצום אל בני ישראל ואל פרעה מלך מצרים להוציא את בני ישראל מארץ מצרים.. לא מתרחש שום ניסיון הוצאה.. ושוב פסוקים אחדים מאוחר יותר: (ט-ל)

וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה לאמר אֲנִי ה' בא אֶל פְּרַעֲה מֶלֶךְ מִצְרַיִם לאמר אֲנִי ה' דבר אל פרעה את פל אשר אני דַּבֵּר אֵלַי: וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לִפְנֵי ה' הֲן אֲנִי עֶרְל שְׁפָתַיִם וְאִיךָ יִשְׁמַע אֵלַי פְּרַעֲה.

רק לאחר הפעם הזאת משה ואהרן נעמדים מול פרעה, והתהליך להוצאת העם יוצא לדרך. מכאן והלאה כאילו לא הייתה בעיה מעולם והעיכובים הם רק מול פרעה. מה השתנה? מה לא עבד בדיבורים הקודמים, שכעת לאחר הפעם השלישית הוא כל כך פשוט?

עיצוב: תרצה עובדי 029962020

שיר של הרב מנחם פרומן על פרשת וארא

אני באמת רוצה לראות את הצד האחר, את הצד
השני, הצד של פרעה.

(את מה שקוראים המצב האנושי הוא יודע כמוני
לקרוא)

האדם כידוע פתוח ופרוע

לשני צדדים. יש שמאל ויש ימין

יש אחור ויש פנים

מעלה ומטה

או או

ומה יכול אדם לעשות? רק לכסות

על המצב. רק לזרוק את עצמו

על הכף. ולבחור בפתח האחר

ולהחליט לדבר

(מקרא פרעה יודע כמוני)

ולקרו: לא!

על החיים ועל המוות

על הבשר ועל הדם

ועל שאר מכות-האדם.

ובאמת –

האם –

אף-על-פי-כן או –

או לכן

אפשר רק לא לדבר

רק לעשות

ולומר: כן?

האם אני –

באמת יכול להישבר

ולהראות מה שחיובי בצד האחר

בצד השני?

משה נולד מן האין, במקום שההבדל בין
היאור לשמים מטושטש, במקום-פטור שבין
הרשויות, אי של ה"אור" בין העמים. זהו
כוחו של משה, אך עדיין חסר משהו.

פרשיה זו המתארת את שושלת השבטים,
משכתבת אותה הפעם עם הוריו של משה,
ובשמים: עמרם ויוכבד. כאשר היא מספרת
כיצד הם ילדו את אהרון ומשה, ומביאה
אותם כחלק מפירוט תולדות בני יעקב, היא
למעשה קושרת אותם ל"זכות אבות".
הפרשיה בעצם באה ומולידה את משה
מחדש (ואף את אהרון בעקבותיו). והפעם,
מתוך העם, משורשיו. גם משה הוא חלק
מה"ידיש-קייט", בן לעמו ממש. אמור מעתה,
משה נולד **מקשרי דם ולא ממים** (הבנה זו
נותנת זווית נוספת לאות השלישית ולמכה
הראשונה).

יפה לראות כיצד פרשיית-השושלת בסופה,
חוזרת ומדגישה שוב ושוב, שעל-אף עריכת
הביוגרפיה של משה ואהרון מחדש, מדובר
באותם האנשים:

**הוא אהרן ומשה אשר אמר ה' להם הוציאו את בני
ישראל מארץ מצרים... הם המדברים אל פרעה... הוא
משה ואהרן.**

אציין שחזרה מוכפלת ומודגשת זו, מדגישה
בסופו של דבר את ההבנה שיש כאן שיכתוב
של בניית מרכז חדש בסיפור לידת משה.

לאחר פרשיה זו, חוזרת הפנייה של ה'
למשה. אומנם היא לא שונה במילותיה
משתי הבקשות הקודמות, אך הנמען שונה.
הפעם היא פונה למשה חדש (או שורשי),
ומכאן, הגאולה מתחילה להתניע.

נפתחת כאן התבוננות: עזרה עמוקה ואף
ניסית שרוצה היא לגאול, אינה יכולה להיות
אנמית או אנונימית. אי אפשר לגאול
ממקום ניטראלי או ממקום מרוחק בלבד.
מקום שרובו ככולו מחוץ לזקוק לה. גאולה
ממשית חייבת להימצא גם מבפנים, מנקודת
שייכות עמוקה. לצאת ולבקוע גם מעומק
הנגאל. וכפי שסיפור-חיייו של משה שם דגש
על לידתו מן היאור, כך היה הכרחי שיודגשו
קשריו המשפחתיים.

נ.ב. בהמשך הפסוקים התורה כותבת את
הגיל של משה (שמונים), וגילו של אהרון
(שמונים ושלוש), והיא מוסיפה להם זווית
נוספת המצטרפת לשיוכם למשפחה: האנשה.
יש להם גיל כפי שיש למובאים בשושלת.
ידעת הגיל מוסיפה להם עוד שייכות פשוטה
– אח קטן, אח גדול, 3 שנים הפרש. הגיל גם
מוסיף להם כביכול קמטים וחזות, ומצרף
אותם לאותה סירה אנושית של המציאות.
ומתוכה, ודווקא מתוכה, אלוהים מושה את
משה לתת את חייו לטובת אחיו.

שנזכה לקרבת הגואל.

לישועתך קיוויתי ה'.

